

KANNANOTTO

Lapset ja nuoret ansaitsevat turvallisemman harrastusympäristön. Et ole yksin -palvelun rahoituspohja on vakinaistettava vuoden 2024 alusta, jotta turvallinen harrastaminen on mahdollista jokaiselle.

Väestöliitto kiittää hallitusta niin hallitusohjelmassa kuin hiljattain eduskunnalle annetussa tiedonannossa hallituksen linjauksista vahvistaa yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja tasa-arvoa sekä ihmisoikeuksien toteutumista urheilussa ja myös muussa harrastustoiminnassa. Ilahduttavasti Väestöliiton Et ole yksin – palvelu on tässä yhteydessä tuotu esiin. Toiminta vaatii kuitenkin vakiintunutta rahoitusta ja konkreettisia panostuksia, jotta lapset ja nuoret saavat harrastaa turvallisesti. Tällä hetkellä toiminnalla on Väestöliitossa rahoitus vuoden 2023 loppuun asti.

Väestöliiton ja suomalaisen urheilun yhteistyössä kehitetty Et ole yksin -palvelu on tehnyt vuodesta 2018 lähtien uraauurtavaa työtä turvallisemman urheiluharrastamisen eteen. Palvelun avulla edistetään jokaisen oikeutta tulla kohdelluksi kunnioittavasti ja tasa-arvoisesti urheilun parissa.

Et ole yksin on Suomen ensimmäinen valtakunnallinen ja kohdennettu tukipalvelu, josta epäasiallisen käytöksen kohteeksi joutunut urheilija tai urheilutoimija voi saada apua ja tukea. Palvelun asiantuntijat tarjoavat keskustelutukea ja neuvoja asian eteenpäin viemiseksi puhelimitse, chatissa ja sähköisen kirjelaatikon kautta.

Keskustelutuen lisäksi palvelu tuottaa materiaaleja sekä kouluttaa urheilutoimijoita kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisystä, tunnistamisesta ja siihen puuttumisesta. Palvelun tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten itsemääräämisoikeutta sekä tukea urheilun toimintakulttuurin muutosta turvallisempaan suuntaan.

Et ole yksin -palvelu on tehnyt alusta asti tiivistä yhteistyötä Olympiakomitean, lajiliittojen, Suomen urheilun eettisen keskuksen ja muiden urheilutoimijoiden kanssa. Kuluneen kuuden vuoden aikana palvelu on onnistuneesti saatu juurrutettua urheilumaailman rakenteisiin kouluttamalla lajiliittoja ja urheiluseuroja lajirajat ylittäen.

Kiusaamista ja seksuaalista häirintää kokeneiden lasten ja nuorten määrä kasvaa hälyttävästi

Harrastustoimintaa järjestävät tahot tekevät paljon tärkeää työtä ja tavoittavat vuosittain satojatuhansia lapsia ja nuoria. Harrastuksista saa parhaimmillaan iloa, uusia taitoja, onnistumisia ja ystäviä. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksen (2022) mukaan 91 %:lla lapsista ja nuorista on jokin harrastus.

Harrastus ei kuitenkaan valitettavasti ole kaikille psykososiaalisesti turvallinen ympäristö. Esimerkiksi Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa LIITU -tutkimuksen (2022) mukaan urheiluharrastus on koulun ja netin jälkeen kolmanneksi yleisin paikka lasten ja nuorten kiusaamiselle.

Kouluterveyskyselyn (2021) mukaan koulussa vähintään viikoittain kiusaamista kokeneiden osuus on kasvanut ja erityisesti tyttöjen kokema seksuaalinen häirintä on lisääntynyt viime vuosina merkittävästi. Vuoden 2019 kouluterveyskyselyssä kolmasosa tytöistä kertoi kokeneensa seksuaalista häirintää, kun vuoden 2021 kyselyssä osuus oli jo noin puolet. Myös samanikäisten poikien raportoimat kokemukset häirinnästä ovat hieman kasvaneet.

Sukupuolen lisäksi vähemmistöstatus altistaa väkivallalle ja epäasialliselle käytökselle. Sekä toimintarajoitteiset että sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvat lapset ja nuoret ovat raportoineet mm. kouluterveyskyselyissä, Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksessa (2022) ja Tasa-arvobarometrissa

(2017) kokeneensa häirintää, seksuaaliväkivaltaa ja epäasiallista käytöstä muita useammin. Lisäksi etnisuus, ihonväri, kieli ja uskonto lisäävät riskiä joutua rasmin, kiusaamisen, häirinnän tai väkivallan kohteeksi.

Kouluterveyskyselyt osoittavat, että lapset ja nuoret kohtaavat seksuaalista häirintää koulun lisäksi erityisesti julkisessa tilassa ja netissä. Kyselyssä ei erikseen kysytä harrastustoiminnasta koetusta kiusaamisesta tai häirinnästä. Tutkimusten mukaan kiusaaminen ja häirintä ei rajaudu vain yhteen toimintaympäristöön. Sen vuoksi tarvitsemme entistä laajempaa ja vahvempaa yhteistyötä eri toimijoiden välillä.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa lapsilla tarkoitetaan alle 18-vuotiaita henkilöitä, ja lapsen oikeudet kuuluvat jokaiselle lapselle. Lasta on suojeltava kaikelta väkivallalta ja välinpitämättömältä kohtelulta eikä lasta saa syrjiä esimerkiksi ulkonäön, alkuperän tai muiden ominaisuuksien vuoksi. Lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa meitä auttamaan lasta, mikäli hän on joutunut väärinkäytösten uhriksi.

Resurssien ja pitkäjänteisyyden puute vaarantaa lasten harrastamisen turvallisuuden

Monet lasten ja nuorten yhteydenotot Väestöliiton Et ole yksin -palveluun alkavat sanoilla ”ei tässä varmaan ole mitään, mutta...”. Palvelun asiantuntijoille tämä viestii kerta toisensa jälkeen siitä, että lapsen rajoja ja itsemääräämisoikeutta on rikottu, mutta kynnys asian esiin tuomiselle on suuri. Tämä kertoo myös siitä, kuinka paljon lasten ja nuorten kokemaa häirintää ja väkivaltaa vähätellään ja jopa normalisoidaan – tämä voi johtaa siihen, että lapset ja nuoret itsekin vähättelevät kokemaansa.

Kouluterveyskyselyt (2019 & 2021) osoittavat, etteivät lapset ja nuoret juurikaan kerro aikuisille kokemastaan seksuaalisesta häirinnästä tai väkivallasta. Lisäksi tutkimuksista tiedetään, että lapsiin kohdistuvassa seksuaaliväkivallassa tekijä on usein tuttu. Tutkimustulokset alleviivaavat sitä, että meidän aikuisten on aktiivisesti puhuttava ja uskallettava kysyä lasten ja nuorten kohtaamasta väkivallasta. Lisäksi tulokset kertovat siitä, että ennaltaehkäisevä työ turvallisemman toimintakulttuurin eteen vaatii edelleen panostusta.

Kuluvan vuoden aikana Et ole yksin -palvelun verkkokurssille ja koulutuksille on tullut useita kyselyitä urheilun ulkopuolisilta harrastustoimintaa järjestäviltä tahoilta. Tämä osoittaa, että tarvetta ja halua sekä asenteiden ja rakenteiden muuttamiselle että tiedon lisäämiselle on myös urheilumaailman ulkopuolella.

Väestöliiton Et ole yksin -palvelun jatkuminen tarvitsee vuoden 2024 alusta lukien vakaan ja riittävän rahoituspohjan, jotta palvelu voi jatkaa harrastustoimintaa järjestävien toimijoiden kouluttamista, epäasiallista käytöstä kohdanneiden tukemista sekä lasten ja nuorten itsemääräämisoikeuden vahvistamista ja sitä voidaan asteittain laajentaa urheilun ohella muihin harrastuksiin. Lapset ja nuoret tarvitsevat tietoa ja työkaluja omien rajojen tunnistamiseen ja itsemääräämisoikeuden vahvistamiseen. Harrastustoimintaa järjestävät aikuiset puolestaan tarvitsevat edelleen tukea epäasiallisen käytöksen ennaltaehkäisyyn, tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen.

Suomen laajan harrastuskentän asenteiden ja toimintatapojen muutos vaatii kunnianhimoista ja pitkäjänteistä toimintaa. Et ole yksin -palvelun rahoituksen nopealla vakiinnuttamisella ja palvelun työntekijämäärää kasvattamalla voimme taata, että entistä useampi lapsi ja nuori saa nauttia harrastuksestaan ilman pelkoa. On tärkeää, että Et ole yksin -palvelu vakinaistetaan ja laajennetaan koskemaan myös muuta nuorten harrastustoimintaa kuin urheilua.

Lisätietoja:

Toimitusjohtaja Eija Koivuranta, puh. 050 574 1775

Et ole yksin -palvelun asiantuntijat Laura Keskinen, puh. 040 630 5386 ja Sanni Laurila, puh. 040 190 3611